

intellectual work, which increases the quantifiable and unquantifiable costs of working with information. The barrier is already present between the two locations within the same country and definitely increases when the source occurs outside its borders. A partial solution to this problem is to provide a source on the Internet. This makes them available regardless of the location of the user (provided that he has an access to that network). Of course, same Internet environment brings a new barriers, it also does not remove all barriers known from traditional sources of information (for example: the user must be adequately prepared to search for information in both types of sources of information – traditional and electronic). However, geographical barrier seems to be the most serious obstacle to effective indulging information needs.

Poland has a long and rich tradition in the preparation of secondary sources of information, especially bibliographies. Some of them may be of particular interest in the work of the Ukrainian scientist (especially in the humanities). Since one of the supporting elements of building of information society in Poland is making them available in digital. Additionally, more and more of these sources are achievable on the Internet which facilitate using it by Ukrainians. Unfortunately, these sources often lack detailed prefaces, so at times it is hard to figure out their contents and possibilities of search. It happens that this discussion is separated from the source and published only in the traditional way – in low print circulation, at a considerable time distance, in an inaccessible source. Also, the language barrier, despite the close relatedness of Polish and Ukrainian, may be important. Therefore it was considered useful to present these sources of information (place of access, form, methodology: scope, coverage, search capabilities), which may be useful in the work of the Ukrainian scientist (incl. *Przewodnik Bibliograficzny*, *Bibliografia Wydawnictw Ciągłych*, *Bibliografia Zawartości Czasopism*, *Polonica Zagraniczne*, «*Bibliografia Polska*» Karola Estreichera, «*Bibliografia Polska 1901–1939*», *Bibliografia Językoznawstwa Sławistycznego*, *Polska Bibliografia Literacka*, *Bibliografia Historii Polski*, library catalogues, repositories etc.).

OLGA KONATOWSKA-CISZEK

JADWIGA WOJTCZAK

Centrum Wiedzy i Informacji Naukowo-Technicznej

Politechniki Wrocławskiej

Wrocław (Polska)

ZASOBY ELEKTRONICZNE CENTRUM WIEDZY I INFORMACJI NAUKOWO-TECHNICZNEJ POLITECHNIKI WROCŁAWSKIEJ: CHARAKTERYSTYKA I PROMOCJA

Centrum Wiedzy i Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Wrocławskiej jest jednostką ogólnouczelnianą, której nadrzędnym celem działalności jest wspomaganie pracy naukowej i dydaktycznej swoich studentów, doktorantów i pracowników. Funkcjonując w ramach uczelni technicznej, Centrum szczególny nacisk kładzie na gromadzenie i udostępnianie specjalistycznych źródeł informacji na nowoczesnych nośnikach coraz większej liczbie użytkowników. Obecnie elektroniczne źródła informacji dostępne są, poza tymi publikowanymi w modelu Open Access, poprzez sieć komputerową PWr oraz w oparciu o serwer PROXY, pozwalający zarejestrowanym użytkownikom na dostęp do zasobów również poza siecią Politechniki. Z tej możliwości korzystała pod koniec 2016 roku prawie 1/3 wszystkich osób związanych z Politechniką.

Historycznie rzecz ujmując, pierwszą grupą elektronicznych źródeł informacji udostępnianych w bibliotece były bazy danych. Już w latach siedemdziesiątych wprowadzony został System Selekttywnej Dystrybucji Informacji (SDI) działający w oparciu o kupowane bazy danych na taśmach magnetycznych. Prawdziwym przełomem stały się na PWr bazy dostępne online, a ich liczba na przestrzeni lat systematycznie wzrastała. Dostęp online oraz znaczna liczba terminali komputerowych, dedykowanych użytkownikom biblioteki sprawiły, że również wykorzystanie baz danych rosło sukcesywnie w latach objętych badaniem.

Kolejnym udostępnionym źródłem informacji były czasopisma elektroniczne. Pierwsze serwisy oferujące dostęp do specjalistycznych czasopism naukowych zakupione zostały jeszcze pod koniec XX wieku. Liczba oferowanych użytkownikom tytułów wzrastała przez ostatnie 16 lat. O znaczeniu tych źródeł doskonale świadczy duża liczba pobranych dokumentów.

E-książki to źródła, które udostępniane są użytkownikom PWr dopiero od 13 lat. Początkowo były to po prostu zdigitalizowane książki drukowane znajdujące się w zbiorach bibliotecznych. W 2005 roku zdecydowano się na subskrypcję pierwszej pełnotekstowej bazy e-książek, a w ciągu kolejnych 11 lat liczba ta znacząco wzrastała. Tylko w 2016 roku liczba książek stanowiła niemal 29% wszystkich pobranych dokumentów.

Dostęp do zasobów elektronicznych oferowanych przez PWr odbywa się przede wszystkim poprzez witrynę WWW Biblioteki Politechniki Wrocławskiej. Na stronie głównej dostępna jest multiwyszukiwarka pozwalająca na jednoczesne przeszukiwanie wszystkich zasobów elektronicznych z możliwością zawężenia otrzymanych wyników. Jedną z zakładek w menu głównym są *e-Zasoby*. Znajdują się tam informacje o wszystkich bazach danych, serwisach e-czasopism i e-książek, pozwalające użytkownikowi na wyszukanie źródła zgodnie z wybranym tematem. W zakładce wydzielona została także *Lista e-Źródła A-Z*, dzięki której użytkownik może szybko zlokalizować poszukiwane e-czasopismo lub e-książkę i uzyskać informację o sposobie dostępu do zawartości, a w przypadku czasopisma także o zasięgu chronologicznym.

Strona WWW jest jednocześnie jednym z narzędzi promocji posiadanych zasobów. To także miejsce, w którym czytelnicy mogą znaleźć informacje o testowaniu najnowszych źródeł elektronicznych (większość serwisów jest testowana przed podjęciem decyzji o zakupie) czy organizowanych spotkaniach z przedstawicielami wydawców i dostawców baz danych. Informacja o takich spotkaniach jest także rozsyłana mailem do wszystkich pracowników w serwisie: elektroniczny Biuletyn Informacyjny Politechniki (eBIP PWr).

Osobną grupę działań promocyjnych stanowią szkolenia. Z punktu widzenia korzystania z elektronicznych źródeł informacji, kluczowe są szkolenia indywidualne dla zgłaszających się na bieżąco studentów oraz szkolenia grupowe, organizowane zgodnie z zapotrzebowaniem pracowników. Wszystkie prowadzone są przez pracowników Sekcji Informacji Naukowo-Technicznej, a więc bibliotekarzy na co dzień korzystających z omawianych źródeł. Szkolenia grupowe są nowością, która pojawiła się w 2016 roku w ofercie informacyjnej biblioteki.

Zasoby elektroniczne oferowane przez Centrum Wiedzy i Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Wrocławskiej są dostosowane tematycznie do profilu kształcenia na uczelni. Ich wykorzystanie stale wzrasta zarówno z uwagi na nieustanne rozszerzanie oferty jak i intensyfikację działań promocyjnych i uświadamiających użytkowników wielkość i różnorodność e-zasobów, z których mogą bezpłatnie korzystać.

**ОЛЬГА КОНАТОВСЬКА-ЦІШЕК
ЯДВІГА ВОЙТЧАК**

Центр знань та науково-технічної інформації
Вроцлавського технічного університету
Вроцлав, (Польща)

**ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ
ЦЕНТРУ ЗНАНЬ ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ
ВРОЦЛАВСЬКОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ:
ХАРАКТЕРИСТИКА І ПРОМОЦІЯ**

Центр знань та науково-технічної інформації Вроцлавського технічного університету (Центр) – важливий підрозділ навчального закладу. Його головним завданням є підтримка

наукової діяльності і навчального процесу серед студентів, аспірантів і наукових працівників. У Центрі (структурному підрозділі технічного університету) основну увагу приділяють комплектуванню електронних ресурсів і наданню доступу широкому колу користувачів до спеціалізованих джерел інформації на сучасних носіях. Сьогодні електронні джерела доступні у відкритому доступі через комп'ютерну мережу Політехніки, а використання PROXY серверу дозволяє зареєстрованим клієнтам віддалено використовувати ресурси бібліотеки. Такою можливістю (за статистичними показниками 2016 р.) скористалася третина зареєстрованих осіб.

Першими електронними ресурсами до яких користувачі отримали доступ – стали бази даних. Починаючи з 70-х років XX ст., впроваджено закуплені бази даних через *Систему селективної дистрибуції інформації (SDI)*, яка надавала доступ до інформації, записаній на магнітній плівці. Справжнім поступом стало використання онлайн-баз даних, кількість яких зростала щороку. Доступ онлайн і значна кількість АРМ для користувачів покращила використання електронних ресурсів.

Наступним джерелом інформації стали електронні журнали. Перші сервіси, які надавали доступ до спеціалізованої періодики, закуплено у кінці XX ст. Кількість назв протягом останніх 16 років постійно зростала. Про значення цих джерел інформації для користувачів свідчать статистичні дані – збільшення кількості скачаних документів.

Електронні книжки – це джерела, які бібліотека пропонує своїм користувачам протягом останніх 13 років. Спочатку це були релевантні оцифровані видання із фондів бібліотеки. У 2005 р. прийнято рішення про передплату першої повнотекстової бази електронних книг, і протягом останніх 11 років їх кількість значно зросла. Річний звіт 2016 р. показав, що серед скачаних документів – 29 % становили електронні книги.

Доступ до електронних ресурсів надається через веб-сайт бібліотеки. На головній сторінці знаходиться пошуковий сервіс, що дозволяє одночасно здійснювати пошук у всіх електронних джерелах, з можливістю звукування отриманих результатів.

Е-ресурсами можна користуватися із закладок головного меню. Там зосереджена інформація про бази даних, сервіси електронних журналів і електронних книжок, що дозволяє користувачеві пошук джерела за вибраною тематикою. У закладці виокремлено алфавітний список *Lista e-Źródła A-Z*, за допомогою якого можна швидко знайти інформацію про джерело, спосіб доступу до змісту, а при пошуку журналів – про хронологічні рамки комплекту.

Веб-сайт – одне із джерел промоції електронних ресурсів, місце, де користувачі знаходять інформацію про тестові доступи (більшість електронних ресурсів перед рішенням про придбання проходить тестування). На веб-сторінці бібліотеки можна отримати інформацію про зустрічі з представниками видавництва або дистриб'юторами баз даних. Ця інформація для користувачів також розповсюджується електронною поштою через електронний сервіс *Інформаційний бюлетень Політехніки (eVIP PWr)*.

Окремий вид діяльності – навчання навичкам користування електронними ресурсами. Навчання організовує Сектор науково-технічної інформації, згідно індивідуальних заявок, у т.ч. студентів, і проводить групові заняття для наукових працівників. Організація навчання для груп користувачів – нова послуга впроваджена у 2016 р.

Електронні ресурси до яких пропонує доступ Центр знань та науково-технічної інформації Вроцлавського технічного університету тематично відповідає профілю наукової та навчальної діяльності ВНЗ. Використання цих ресурсів щороку зростає завдяки розширенню пропозицій доступу, інтенсифікації рекламної діяльності, що популяризує кількість, якість і різноманіття електронних ресурсів, до яких користувач має безплатний доступ.

**OLGA KONATOWSKA-CISZEK
JADWIGA WOJTCZAK**

Center for Scientific and Technical Information and Knowledge of
Wrocław University of Science and Technology
Wrocław (Poland)

ELECTRONIC RESOURCES IN THE CENTER FOR SCIENTIFIC AND TECHNICAL INFORMATION OF THE WROCLAW UNIVERSITY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY: CHARACTERISTICS AND PROMOTION

The Center for Scientific and Technical Information of the Wrocław University of Science and Technology (WUST) is a university-wide unit whose primary purpose is to support the scientific and didactic work of its students, phd students and employees. As a part of a technical university, the Center is particularly focused on collecting and providing specialized information resources and modern electronic tools for steel increasing number of users. Currently, electronic information sources are available, besides those published in the Open Access model, via the University computer network and the PROXY server, which also allows registered users an easy off-campus access. By the end of 2016, this solution was intensively used by nearly 1/3 of the WUST academic community.

From historical perspective, the first group of electronic information sources offered by the library were databases. Already in the seventies, a System of Selective Information Distribution based on magnetic tape databases was launched. Online databases were an important milestone in information services, their number has systematically increased over the years. Online access, and a huge number of computer terminals dedicated to library users caused a considerable increase in database usage statistics in the years.

The next valuable source of information were electronic journals. The first services offering access to specialist scientific journals were subscribed for the WRUST Library at the end of the 20th century. The number of titles offered has significantly increased over the last 16 years. The best evidence for the importance of this of information source is the large number of downloaded documents.

E-books are sources that have been available to WUST users from 13 years. At the beginning there were available only single copies of digitized paper books. In 2005, it was decided to subscribe to the first full text e-book database, and over the next 11 years their number increased significantly. Only in 2016, almost 29% of all downloaded documents were e-books.

The Wrocław University of Science and Technology Library offers access to electronic resources through its website. There is multisearch – library search engine, which provides a «Google like» possibility of searching many e-sources (including catalogues) at the same time. In the link in the main menu is *e-Resources*. Inside there are is It provides information about all databases, e-journals and e-books services, allowing the user to search for a source according to the topic. An important tool: *A List of e-Sources A-Z* helps users to discover quickly and easily e-resources and browse publications that are available directly through their library to get the information on how to access the content and to identify chronological range.

The WRUST Library website is the place of e-resources promotion. One can find there the information about the full offer, free trials, meetings with publishers and database providers. The Information about such meetings is also distributed via e-mail to all employees by the WUST Electronic Information Bulletin.

The important group of promotional activities are trainings. In the context of effective use of electronic resources it is essential to provide both individualized and group trainings, organized according to the user needs. All of them are carried out the by Scientific and Technical Information Section staff good experienced in the e-resources use.

However the group trainings has appeared relatively recently in the WRUST Library offer they enjoy great popularity.

The Center for Scientific and Technical Information of the Wroclaw University of Science and Technology provides access to a huge number of electronic resources to support studies, research and teaching at all WUST faculties. The attractive and rich offer, promotional activities, user trainings, as well as search tools supporting using electronic resources contribute to the increase of e-resources use and their popularity at the University.

ШТАН ГЕННАДІЙ

БАБІЧЕВА ОЛЕНА

Центральна наукова бібліотека

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

м. Харків (Україна)

ОЦИФРУВАННЯ ГАЗЕТНОГО ФОНДУ: ПЕРШИЙ ДОСВІД ЦЕНТРАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В. Н. КАРАЗІНА

Фонд книжкових пам'яток Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна є науковим об'єктом, що має з 2013 р. статус національного надбання. Обсяг фонду складає близько 85000 одиниць зберігання, серед яких приблизно 10000 од. зб. газет. Серед останніх особливо цінною є газета «Южный край», що виходила у Харкові у 1880-1919 рр. та є важливим документальним джерелом для дослідження і вивчення історії культури і соціально-економічного розвитку Слобожанського краю XIX – поч. XX ст. в цілому.

З метою збереження оригіналів документів, що користуються значним попитом з боку дослідників, у ЦНБ ХНУ розпочато проект з оцифрування газет, в рамках якого переведено до цифрового формату газету «Южный край» за 1880-1882 рр. Документи викладено до відкритого доступу в електронному архіві бібліотеки. Роботу проведено успішно, про що говорить значний попит з боку користувачів та висока якість виконання процесу. На даний момент роботу з оцифрування газет продовжено. У рамках проголошення 2017 року як року Української революції 1917-1921 рр. планується створити та розмістити у відкритому доступі цифрові копії ще чотирьох газет, що виходили у Харкові у 1917 р.

SHTAN HENNADIY

BABICHEVA OLHA

Central Scientific Library

of the V. N. Karazin Kharkiv National University

Kharkiv (Ukraine)

DIGITIZATION OF THE NEWSPAPERS: FIRST EXPERIENCE OF THE CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY OF THE V. N. KARAZIN KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY

Foundation of book monuments of Central Scientific Library by V. N. Karazin Kharkiv National University is a scientific object, that had the status of national heritage since 2013. Fund's volume is about 85,000 units, including approximately 10,000 units of newspapers. Among the last ones particularly valuable is the newspaper «Yuzhnyi Krai», which was published in Kharkiv in 1880-1919. It is an important documentary source for the study of history, culture and social-economic development of Kharkiv region in XIX – early XX century.